

Horvay János: Kossuth-szoborcsoport

Dombóváron a Szigeterdőben (helyi védettség alatt álló természeti területen) található Horvay János (1874-1944) szobrászművész emlékműve a Kossuth-szoborcsoport, amely az első felelős független magyar kormány tagjait ábrázolja. Eredetileg a parlament előtt állt, 1927. november 6-án avatták a kétszeres ember nagyságú ruskikai márványból készült szoborcsoportot hátoldalán a szabadságharcot ábrázoló relieffel (az avatóbeszédet Gróf Apponyi Albert tartotta). A parlament előtti téren állt 1951-ig, mígnem a Rákoskeresztúri Új Köztemetőbe vitték, mint pesszimista, az akkori ideológiának nem megfelelő alkotást. 1959-ben Antal István helyi községi tanácselnök a szobrokat Dombóvárra szállíttatta (a főváros Esti Hírlapban 1958-ban megjelent hirdetése alapján). Ugyanezen évben a lebontott szobrokat műemlékké nyilvánították. A szobrok 1959-től 1961-ig a piactéren (Hunyadi téren) álltak, 1961-ben a szoborcsoportot a Béke Parkba (Szigeterdőbe) szállították. Felállítására, majd ünnepélyes felavatására 1973 májusában a Dombóvári Napok keretében történt. Nem az eredeti, Horvay tervezte emlékmű rekonstrukciójára került sor, a szobrokat egészen alacsony talapzatra helyezték és egymástól nagyobb távolságra egyesével és párosával állították fel.

Kossuth alakja kiemelt helyen, a sétaút tengelyében kapott elhelyezést. *„A figura ökölbe szorított balja energiát sugároz, a magvető jobb pedig kifejezően szemlélteti azt az eszmét, amivel a nagy államférfi lánggra lobbantotta a lelkekben szunnyadó vágyat a szabadság iránt.”* Az észak-déli irányú sétaút két oldalán állították fel a többi szobrot, két egyedi és három szoborkettőst. Egyedi szobor Kossuth alakjától balra gróf Batthyány Lajos miniszterelnök alakja. Jobbról Szemere Bertalan belügyminiszter látható. A sétaút mindkét oldalán kettős szoborkompozíció található: Jobbról Deák Ferenc igazságügyminiszter, mellette Mészáros Lázár huszárezredes-honvédelmi miniszter. Újabb szoborkettős: gróf Széchenyi István közmunkaügyi és kereskedelmi miniszter és báró Eötvös József vallás- és nevelésügyi miniszter. A sétaút baloldalát Klauzál Gábor ipari és földművelődésügyi és herceg Esterházy Pál, a király személye körüli miniszter szoborkettőse zárja.

Az egyedi és a kettős figuráktól elkülönítve egy mellékúton közelíthető meg a relief. A szabadságért, a haza oltárán hozott áldozatot jelképezi. Előoldalának talapzatán, Petőfi Sándor „Élet vagy halál” című költeményének első versszaka olvasható:

A KÁRPÁTOKTÓL LE AZ ALDUNÁIG
EGY BŐSZ ÜVÖLTÉS, EGY VAD ZIVATAR!
SZÉTSZÓRT HAJÁVAL, VÉRES HOMLOKÁVAL
ÁLL A VIHARBAN MAGA A MAGYAR.

Az országos hírű szoborcsoport krónikája

1894.március 20.: Az olaszországi Torinóban meghalt Kossuth Lajos. Emlékének megörökítésére Országos Bizottság alakult.

1903.: Az első szoborpályázat eredménytelen (Horvay János is pályázott).

1906-1908: Háromszori szavazással Horvay János tervét fogadták el.

1911.: Elkészült az anyagminta, megkezdődött a szobrok faragása ruskicai márványból.

1927. november 6.: Szoboravatás a Parlament előtt. A tér neve innentől Kossuth tér.

1951.: A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa új pályázatot írt ki. A szoborcsoportot eltávolították a Kossuth térről, a Rákoskeresztúri Új Köztemetőbe szállították.

1952.szeptember 16.: Új Kossuth emlékmű a Parlament előtt. Alkotók: Kisfaludi Stróbl Zsigmond: Kossuth alakja, Kocsis András, Ungvári Lajos: mellékfigurák.

1958.: A főváros hirdetése az Esti Hírlapban: bárki elviheti, aki hajlandó anyagi áldozatot hozni elszállításukhoz! Antal István, Dombóvár akkori községi tanácselnöke olvasta, intézkedett.

1959 folyamán megtörtént a szoboralakok Dombóvárra szállítása.

1959. június 16.:Horvay lebontott alkotását műemlékké nyilvánították.

1959-1961.: A piactéren (Hunyadi téren) heverték a szobrok.

1961.: A Kossuth-szoborcsoport elszállítása a Béke Parkba (Szigeterdőbe).

1961.: A Műemléki Felügyelőség sürgette a felállításukat.

1961-72.: A Szoborcsoport a Béke parkban hever.

1970. április 1.: Dombóvár város lett.

1971.: Vidóczy László az új tanácselnök, aki megteremtette a felállításukhoz szükséges feltételeket.

1972.: A szoborcsoport felállításához és restaurálásához a Művelődésügyi Minisztérium adott anyagi támogatást. A Képzőművészeti Kivitelező Vállalat, a Megyei Urbanisztikai Bizottság és a Városi Tanács illetékesei abban állapodtak meg, hogy a szobrok megosztva kerülnek felállításra a Szigetredőben.

1972-73.: Munkafázis: Az alapozás műszaki tervét Erdélyi Tibor építészmérnök, a Tolna Megyei Tanács Tervező Vállalatának dolgozója, társadalmi munkában készítette.

- A szobrok elhelyezése, mosása.

- Az elhelyezésükre kijelölt parkot a Szigeterdőben, a lakosság társadalmi munkával hozta létre.

1973. május: A Dombóvári Napok keretében a fiatalok részvételével megtörtént a sokat mellőzött értékes szoborcsoport ünnepélyes felavatása. Emléktáblával jelölték.

1974.: A szoborcsoportot restaurálta a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat.

1998.: az 1848/49-es szabadságharc 150 éves évfordulóján a millenniumi Emlékbizottság és a Művelődési Minisztérium pályázatának, a Dombóvári Városszépítő és Városvédő

Egyesületnek, vállalatoknak, helyi vállalkozóknak, polgároknak köszönhetően a Wosinsky Mór Megyei Múzeum két szobrász-restaurátora Tövisháti András és Tövisháti Béla tisztították, felújították az akkor már rossz állapotú szobrokat.

Az emlékünnepekre a Pákozdi csata 150. évfordulóján szeptember 29-én került sor.

2011.: Az Országgyűlés a budapesti Kossuth Lajos tér rekonstrukciójáról 2011. július 13-án határozatot hozott, melynek értelmében a szobrokat vissza akarták állítani az Országház melletti téren (Kossuth tér) eredeti állapotuk szerint. A Dombóvári lakosság tiltakozásának köszönhetően a szobrok a Szigeterdőben maradtak.

2013-14.: A szobrokról a Reneszánsz Kőfaragó Zrt. másolatot készített. A szoborcsoport első Kossuthról készült alakját - melyet süttöi mészkőből készítettek - 2014 márciusában állították fel az Országház előtti téren. Ezzel az Országgyűlés határozatának megfelelően megkezdődött a budapesti Kossuth tér 1944 előtti képzőművészeti arculatának visszaállítása.

Horvay János (1874-1944) szobrászművész alkotása a Kossuth-szoborcsoport megörökíti a polgári átalakulásért oly sokat tett miniszterek (az első felelős független magyar kormány tagjai) alakját, a szabadságharc eszméjét, örök emléket állít a hazáért áldozatot hozó nemzeti nagyságok, katonák, hazafiak előtt. A dombóvári Szigeterdő a Kossuth-szoborcsoporttal a helyi március 15-i városi megemlékezések, rendezvények színtere, mely rendszeresen iskolai történelemóráknak is otthonául szolgál. A városunkba érkező vendégek, látogatók is megtekintik a gondozott parkban található szoborcsoportot, és a közelében található rekonstruált középkori lakótoronyban a 148 nap 1848-ból című kiállítást, amely a szoborcsoportot alkotó művész Horvay János életét és munkásságát, a szoborcsoport történetét, az 1848-49-es forradalomban a polgári átalakulásért, a nemzeti függetlenségért folytatott küzdelemben kiemelkedő első felelős magyar kormány minisztereinek életútját vázolja fel.

Ez az egyedüli szoborcsoport az országban, ahol az első felelős magyar kormány minden tagja együtt látható. A Kossuth-szoborcsoport sajátos történetével, sorsával, az alkotó által megfogalmazott mély gondolatokkal, szimbolikus érzésekkel, hősies alakjaival jelentős nemzeti és kulturális értéket képvisel.